

Gelukkig ben je als je barmhartig bent

Bijbelstudies over Jezus' gelukwensen in de Bergrede (5)

Lees de Gelukwensen van Jezus door (Matteüs 5,3-12) en leer ze uit je hoofd. Lees bij deze gelukwens ook wat Jezus zegt over 'barmhartigheid doen': Matteüs 25,31-46.

Barmhartigheid, wat is dat eigenlijk? | In het Grieks heeft het woord iets te maken met je binnenste, je ingewanden. Daarom kun je denken aan woorden als medelijden, innerlijke ontferming. Het binnenste is ook de moederschoot, waar je veilig en geborgen was. Deze positieve gedachten staan naast negatieve. Want het woord kan in het Nederlands ouderwets klinken en – erger nog – de gedachte oproepen dat je mensen maar zielig vindt. Het klinkt neerbuigend. Tegenwoordig spreken we liever over het recht op hulp en de plicht om de anderen fair te behandelen.

God is barmhartig | Daarmee bedoelen wij dat God bewogen is met mensen. “Barmhartig is hij, van geslacht op geslacht, voor al wie hem vereert,” zingt Maria, de moeder van de Heer (Lukas 1,50). Hij trekt zich het lot aan van zijn volk (Lukas 1,54). Priester Zacharias zingt over de ‘innige gevoelens van barmhartigheid van onze God’ (Lukas 1,78 Herziene Statenvertaling). Deze woorden klinken rond de geboorte van Gods Zoon op aarde. In Jezus heeft Gods barmhartigheid vlees en bloed aangenomen. Dat is nog eens een vorm van jezelf met iemand identificeren! Als Hij de mensenmenigte ziet, voelt de Heer medelijden met hen, omdat ze er uitgeput en hulpeloos uitzagen, als schapen zonder herder. (Matteüs 9,36)

Voor wat hoort wat? | De belofte bij deze gelukwens is dat jij ook zelf barmhartigheid zal terugkrijgen. Hierover een mooi citaat van drs. Henk de Jong: “Wanneer je als een wereldse rekenmeester goed doet en met argusogen gaat zitten wachten wat er nou aan goeds voor je terugkomt, ja, inderdaad, vergeet het dan maar. ... Barmhartigheid die je geschiedt, overkomt je meer als een verrassing. ... Ik heb er geen administratie van bijgehouden, en ik zat daarom ook helemaal niet op het goede te wachten. Maar de Here verwent ons er toch mee.” (*Maar Jezus zegt... De Bergrede uitgelegd voor de gemeente*. Kampen: Van den Berg, 1987, 19)

Vragen en citaten ter bespreking

1. Vind je ‘barmhartigheid’ ouderwets klinken in het Nederlands? Doe eens een poging een modern Nederlands woord te vinden dat past bij de bedoeling.
2. De profeet Jona mist het medelijden met de inwoners van Ninevé: denk aan zijn vlucht (Jona 1,3) en het gaan zitten kijken wat er gebeurt (Jona 4,5). Maar hij moet toegeven dat Israëls God juist wél medelijden heeft (Jona 4,2). Zoek andere voorbeelden van Bijbelse figuren die barmhartig zijn (of juist niet). Ken je mensen uit je eigen omgeving die hierin uitblinken?
3. Wetten, regels en protocollen moeten de orde dienen. Verschillen in situatie vragen om maatwerk maar dat is nu juist bij algemene regels uiterst lastig. Bestaan er volgens jou barmhartige wetten en regels? (Betrek hierbij Deuteronomium 15,11)
4. Heb je jezelf wel eens zo uitgeput en hulpeloos gevoeld dat je snakte naar de barmhartigheid van een ander? Deel ervaringen met elkaar.
5. Wat heeft een christelijk gemeente nodig om barmhartig te zijn voor elkaar? (Betrek in de bespreking Matteüs 25,31-46 en Jakobus 2,1-12)
6. Noteer een week lang op welke momenten je barmhartigheid van mensen nodig had en wanneer je barmhartigheid kon tonen aan anderen.

*

Om verder te lezen:

God gebruikt meer dan eens vrouwelijke of moederlijke eigenschappen om zijn karakter te verduidelijken: Jesaja 49,15; zie ook Psalm 22,10-11.

Matteüs beschrijft drie gelegenheden waar Jezus op het punt van barmhartigheid een aanvaring kreeg met Farizeeën: 9,13; 12,7; 23,23.

De bekendste mens die in het Nieuwe Testament barmhartig wordt genoemd is de Samaritaan! (Lukas 10,25-37) Juist hij, niet-Jood (!), heeft begrepen waar de Torah van Israël over gaat: liefde, zelfs voor je vijanden. Jezus geeft een duidelijke boodschap af met de gelijkenis over de koning die rekenschap komt vragen: “Dan had jij toch zeker ook medelijden moeten hebben met die andere dienaar, zoals ik medelijden heb gehad met jou?” (Matteüs 18,33) Hij legt het verband tussen onze menselijke barmhartigheid en die van God, zijn Vader (Lukas 6,36). En dat doet Paulus ook, zie Romeinen 12,1 ‘met een beroep op Gods barmhartigheid’.

Peter van de Kamp schreef een mooi boekje over de ‘zeven werken van barmhartigheid’. Dat is de aanduiding van wat Jezus zegt in Matteüs 25,31-46. Aan het slot van de tijd zullen de bokken van de schapen gescheiden worden. Op grond waarvan? Om wat zij deden voor wie honger had, vreemd was, naakt, gevangen of ziek. Denk eens even door over dit citaat: “Zo worden volgelingen van Jezus aangespoord om bezig te blijven met basale barmhartigheid. Doe je dat niet, dan ben je nalatig en sta je op de dag van het laatste oordeel met lege handen. Pas deze woorden van Jezus niet te snel op anderen toe, maar vul ze in je eigen leven in.” (*Zevenvoudig diaconaal: De werken van barmhartigheid*. Kampen: Kok, 2006, 13)

Klik hier voor een videoclip: <https://youtu.be/G3pya3e2xF0>